

«I verdighetens navn»

– om verdighetsbevarende omsorg for personer med demens¹

Mange som lever med demens opplever at deres verdighet blir truet.
 Hvordan kan dette forebygges? Hva bidrar til å verne om deres opplevelse
 av verdighet i hverdagen?

Forskning viser at opplevelse av verdighet er viktig for menneskers livskvalitet (1). Sentrale internasjonale organisasjoner som De forente nasjoner (2), Den europeiske union (3), Verdens Helseorganisasjon og Alzheimer's Disease International (4, 5) understreker at verdighet er en iboende menneskelig kvalitet, og at alle mennesker har rett til å bli behandlet med verdighet. Hvert menneske er unikt, og på tross av alle ulikheter er alle mennesker likeverdige. Alle har samme menneskeverd, og alle har like menneskerettigheter. Det er dette prinsipp som ligger til grunn for menneskerettighetserklæringen (2). Som mennesker har vi et behov for å oppleve at vårt liv er et liv i verdighet – at vår verdighet ikke blir krenket og tilintetgjort, men blir bevart og vernet om – også når vi erfarer sykdom og lidelse.

Personer med demens er en sårbar pasientgruppe hvor mange opplever at deres verdighet blir truet. Det er derfor viktig at helse- og omsorgspersonell utvikler holdninger og handlinger som verner om verdigheten til dem som lever med demens (1,6). Nasjonale demensplaner utvikles nå i en rekke land, og disse bidrar til å øke oppmerksomhet på viktigheten av å verne om denne pasientgruppens verdighet.

«Hvert menneske er unikt, og på tross av alle ulikheter er alle mennesker likeverdige.»

Demensplanene har således gode intensjoner, men kan samtidig sies å ha store videreutviklingspotensialer (7). Kunnskapen om hva som bidrar til å bevare verdigheten til personer med demens er fortsatt begrenset, og det er behov for mer forskning om dette. Målet med denne studien var derfor å undersøke og beskrive sentrale aspekter som bidrar til opplevelse av verdighet i hverdagen hos personer med demens (8).

Metode

Studien (8) anvender en kvalitativ og fortolkende tilnærming (9), der hensikten var å oppnå økt forståelse av hva som skaper opplevelse av verdighet i hverdagen for personer med demens. Vi gjennomførte forskningsintervju (10) med elleve personer – fem kvinner og seks menn i alderen 64–85 år – som alle bodde hjemme sammen med sin ektefelle. Deltakerne ble rekruttert ved to hukommelsesklinikker i Norge. Alle hadde mild til moderat demens og hadde hatt demensdiagnosen fra tre måneder til tre år. Det samlede datamaterialet besto av 190 sider transkribert intervjuetekst som ble analysert og fortolket gjennom bruk av Gadamer's (11) hermeneutiske tilnærming.

1. Artikkelen er en norsk revidert versjon av: Tranvåg O, Petersen KA, Nåden D. Crucial dimensions constituting dignity experience in persons living with dementia. *Dementia*, 2016; 15(4): 578–595. Published online April 17. doi: 10.1177/1471301214529783. Her finnes mer informasjon om undersøkelsens forskningsetiske godkjenning, en mer utfyllende beskrivelse av metode og diskusjon.